

Asia: VN/6450/2019

Esitys alueiden kehittämistä ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan rahastoja koskevan lainsäädännön uudistamisesta

I Keskeiset ehdotukset

- **Kommentteja ja näkemyksiä lakiuudistuksen keskeisistä ehdotuksista**

Lakiuudistuksen keskeiset ehdotukset ovat aluehallintovirastojen näkökulmasta arvioiden perusteltuja, ja ne tukevat yhteensovittavalla tavalla aluehallintovirastojen toimintaa lainsäädännön toimeenpano-, ohjaus- ja valvontatehtävissä. Aluehallintovirastojen ja ELY-keskusten strategia (2020-2023) Kestävää tulevaisuutta tekemässä – ihmisten ja alueiden parhaaksi nojaa painopisteiltään vahvasti ehdotettujen aluekehittämisen tavoitteiden painopisteisiin.

II Lakiluonnos alueiden kehittämisestä ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan toimeenpanosta (Toimeenpanolaki)

- **Ovatko lain tarkoitus ja soveltamisalat selkeät? (1 ja 3 §)**

- Lain tarkoitus ja soveltamisalat ovat selkeät.

- **Ovatko alueiden kehittämisen tavoitteet selkeät ja kestävät pitkällä aikavälillä? (2 §)**

- Alueiden kehittämisen tavoitteet ovat selkeät ja kestävät myös pidemmällä aikavälillä.

- Alueiden kestävä kasvua ja kilpailukykyä, asukkaiden hyvinvointia ja elinympäristön laatua edistävät tavoitteet ovat yhteensopivat aluehallintovirastojen ja ELY-keskusten strategiaan painopisteisiin (elinvoiman lisääminen, hyvinvoinnin ja yhdenvertaisuuden turvaaminen).

Muita huomioita ja kommentteja lukuun 1

- Ei muita huomioita.

- **Ovatko viranomaisten vastuut ja roolit selkeästi määritelty?**

- Viranomaisten vastuut ja roolit on määritelty selkeästi.
- Aluehallintovirastoilla ei ole selkeästi määriteltyä aluekehittämism vastuuta, mutta lakisääteisten tehtäviensä puitteissa aluehallintovirastot tukevat osaltaan alueiden kehittymistä ja aluekehittämisen tavoitteita.
- Aluehallintovirastot luovat informaatio- ym. ohjauksella ja resurssiohjauksella budjettivarojen nuoriso-, liikunta- ja kulttuuritoiminnan toimintaedellytyksiä alueiden toimijoille. Lupa- ja laillisuusvalvonnalla aluehallintovirastot varmistavat elinkeinonharjoittajien tasapuolisia toimintaedellytyksiä ja yksityisen toiminnan palvelujen laatua ja saatavuutta sekä asukkaiden hyvinvointia ja turvallisuutta.
- Osana valtionhallintoa aluehallintovirastot toimivat alueiden kehittämistä edistävissä rakenteissa ja yhteistyöverkostoissa. Kunnat toimivat sekä aluehallintovirastojen asiakkaina että sidosryhmäosapuolina.
- Aluehallintovirastot osallistuvat maakuntien strategioiden ja maakuntaohjelmien valmisteluun, seurantaan ja toimeenpanoon osaltaan perustehtäviensä puitteissa.

- **Saako 15 §:stä kokonaiskuvan maakuntien liittojen alueiden kehittämiseen liittyvistä tehtävistä?**

- Kokonaiskuva alueiden kehittämiseen liittyvistä tehtävistä hahmottuu hyvin.
- 15 § pykälän kohdassa Maakunnan liitto hoitaa tehtäviään ... 3) osallistumalla keskeisten aluekehittämiseen osallistuvien valtion aluehallintoviranomaisten strategiseen suunnitteluun ja tulosohtaukseen huomio kiinnittyy yhteistyön määrittelyyn.
- Toimeenpanolain säännöskohtaisissa perusteluissa (s. 12) todetaan: Maakuntien yhteistyöstä niiden strategisessa suunnittelussa ja tulosohtauksessa on säädetty laissa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista annetun lain (897/2009, muut. 31/2015) 7 §:ssä sekä vastaavalla tavalla aluehallintovirastoista annetun lain (896/2009, muut. 30/2009) 8 §:ssä sekä tarkemmin valtioneuvoston ELY-asetuksessa (1373/2018) 17 §:ssä ja vastaavasti AVI-asetuksen (906/2009) 14 §:ssä Strategisen suunnittelun ja tulosohtauksen sisältö ja menettelytavat. Lain mukaan maakunnan liitot osallistuvat tarvittavin osin virastojen strategiseen suunnitteluun kuuluvan yhteisen strategia-asiakirjan laatimiseen sekä lisäksi ELY-keskusten ja tarvittavin osin myös aluehallintovirastojen tulossopimusten laatimiseen.

- Koska tulosohejaus ymmärretään jatkuvaksi ohjaukseksi, 15 §:n kirjaus maakuntien liittojen osallistuminen aluehallintovirastojen tulosohejaukseen jää epäselväksi esimerkiksi osallistuminen tulossopimuksen laadintaan.

- **Onko maakunnan yhteistyöryhmän (MYR) rooli, tehtävät ja päätöksenteko selkeästi määritelty? (17, 18 ja 19 §)**

- Maakunnan yhteistyöryhmän (MYR) kokoonpanossa ei ole mainittu aluehallintovirastoja. Aluehallintovirastot eivät ole 17 §:ssä mainittuja ohjelmaa rahoittavia valtion viranomaisia. Aluehallintovirastot on kutsuttu tähän asti MYR:n jäseniksi, joskin aluehallintovirastojen edustuksissa eri maakuntien MYR:issä on alueellisesti vaihtelevia käytäntöjä.
- 17 § Maakunnan yhteistyöryhmästä sanotaan, että ”Yhteistyöryhmässä tulee olla kattavasti edustettuina maakunnan alueen kehittämisen kannalta keskeiset tahot yleisasetuksen 6 artiklan mukaisesti. Näitä ovat alueen kuntien ja maakunnan liiton edustajat, ohjelmaa 6 rahoittavat valtion viranomaiset sekä aluekehittämisen kannalta keskeiset järjestöt.”

§ 7 puolestaan todetaan, että ”Maakunnan suunnittelusta vastaa maakunnan liitto yhteistyössä kuntien, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ja muun valtion aluehallinnon sekä muiden aluekehittämiseen osallistuvien tahojen kanssa.

Kokonaisuuden hahmottamista helpottaisi, mikäli yhteistyökumppanit määriteltäisiin samalla tavalla eri pykälissä. Lain kohdista jää epäselväksi, kuuluvatko aluehallintovirastot osaksi maakuntien suunnittelua ja siten maakunnan yhteistyöryhmää. Aluehallintovirastoissa kuitenkin hoidetaan lain tarkoituksessa (1 §) ja alueiden kehittämisen tavoitteissa (2 §) mainittuja tehtäviä. Virastoilla on roolia aluekehittämisen saralla mm. valvonta-, lupa-, koulutus-, ohjaus- ja valtionavustustehtävissään. AVI:ssa kertyy myös merkittävää tietoa alueen tilasta ja tarpeista. Keskeistä on varmistaa alueellinen koordinointi ja välttää päällekkäisyyksiä mm. osaamisen kehittämisessä ja valtionavustusten kohdentamisessa. Aluehallintovirastojen sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten yhteisessä strategiassa 2020-2023 määritellään virastokokonaisuuksien yhteinen tahtotila kestävän tulevaisuuden tekemiseksi ihmisten ja alueiden parhaaksi.

Muita huomioita ja kommentteja lukuun 2

- Ei muita huomioita,
- **Lakiluonnoksessa ehdotetaan, että luovutaan erityisohjelmista (osaamiskeskusohjelma (OSKE, vuosina 1994–2013), aluekeskusohjelma (AKO, v. 2001–2009) ja viimeisimpänä koheesio- ja kilpailukykyohjelma (KOKO, v. 2010–2013). Näkemyksiä ehdotuksesta tai ohjelmien tarpeesta jatkossa? (vrt. nykyisen 7/2014 lain 30 §)**

- Ei erityistä huomautettavaa ehdotukseen erityisohjelmista luopumiseksi
- **Onko maakuntaohjelman asemasta säädetty riittävästi? (vrt. nykyisen 7/2014 lain 34 §)**
 - Maakuntaohjelman asemasta on säädetty riittävästi.
- **Näkemyksiä ehdotuksesta luopua maakuntaohjelman toimeenpanosuunnitelmasta? (vrt. nykyisen 7/2014 lain 33 §)**
 - Aluehallintovirastoilla ei ole huomautettavaa ehdotukseen luopua maakuntaohjelman toimeenpanosuunnitelmasta.
 - Maakuntastrategiaa toteuttavan maakuntaohjelman valmisteluyhteistyöllä ja tilannekuvien tuottamisella sekä seurannalla pystytään luomaan riittävät edellytykset toimeenpanolle.
 - Alueiden kehittämisen säännölliset keskustelut luovat jatkuvuuden valtion ja alueita edustavien tahojen väliselle vuoropuhelulle ja yhteisille näkemyksille ml. maakuntien omaehtoisten kehittämisaloitteiden käsittelylle.

Muita huomioita ja kommentteja lukuun 3

- Ei muita huomioita ja kommentteja
- **Ovatko eri viranomaistahot ja yhteistyöohjelmien hallinnointi määritelty selkeästi?**
 - Eri viranomaistahot ja yhteistyöohjelmien hallinnointi määritelty selkeästi.

Muita huomioita ja kommentteja lukuun 4

- Ei muita huomioita ja kommentteja.
- **Lakiluonnoksessa ehdotetaan, että luovutaan äkillisten rakennemuutosalueiden nimeämisestä. Näkemyksiä luopua äkillisten rakennemuutosalueiden nimeämisestä? (vrt. nykyisen 7/2014 lain 47 §:n 2 mom.)**
 - Aluehallintovirastot toteavat, että nimettyjen äkillisten rakennemuutosalueiden osalta toteutetut pitkäjänteiset kehittämistoimet ovat olleet alueiden työllisyyden, osallisuuden ja hyvinvoinnin kannalta arvioiden tuloksellisia. Aluehallintovirastot eivät ota kantaa äkillisten rakennemuutosalueiden nimeämisestä luopumiseen.

Muita huomioita ja kommentteja lukuun 5

- 36 § 4 mom esitetään muutettavaksi (lisäys kursiivilla) seuraavasti: Tässä laissa tarkoitettujen ohjelmien toteutumista ja vaikutuksia seurataan ja arvioidaan kussakin ohjelmassa määriteltyjen tavoitteiden kannalta relevanttien seurantaindikaattoritietojen perusteella.

- Aluehallintovirastot kannattavat ulkoisten arvioitsijoiden käyttöä. Vahva suositus on myös, että arviointeja tehtäisiin useamminkin kuin vain vähintään kerran, huomioiden ohjelmakauden pituus.

III Lakiluonnos alueiden kehittämisestä ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan hankkeiden rahoittamisesta (Rahoituslaki)

- **Ovatko lain tarkoitus ja soveltamisalat selkeät? (1 ja 2 §)**

- Lain tarkoitus ja soveltamisalat ovat selkeät.

- **Onko viranomaisten toimivalta määritelty selkeästi?**

- Viranomaisten toimivalta on määritelty selkeästi.

- **Onko toimivallasta välittävänä toimielimenä säädetty riittävästi?**

- Toimivallasta välittävänä toimielimenä on säädetty riittävästi.

Muita huomioita ja kommentteja lukuun 1

- Ei muita huomioita ja kommentteja.

- **Onko tukimenettelyistä säädetty selkeästi ja riittävällä tasolla?**

- Aluehallintovirastoilla ei ole huomautettavaa tukimenettelyistä säätämiseen.

Muita huomioita ja kommentteja lukuun 2

- Ei kommentoitavaa.

Kommentteja ja näkemyksiä lukuun 3

- Ei kommentoitavaa.

- **Onko erillinen luku kansallisen vastinrahoituksen erityissäännöksistä tarpeellinen?**

- Aluehallintovirastot ei ota kantaa kansallisen vastinrahoituksen erityissäännöksiä koskevan erillisen luvun tarpeellisuuteen.

Muita huomioita ja kommentteja lukuun 4

- Ei muita huomioita ja kommentteja.
- **Onko eri viranomaisten tarkastusoikeudet määritelty selkeästi?**

- Eri viranomaisten tarkastusoikeudet on määritelty selkeästi.

Muita huomioita ja kommentteja lukuun 5

-

Kommentteja ja näkemyksiä lukuun 6

- Ei muita huomioita ja kommentteja.

IV Mitä muuta haluatte sanoa alueiden kehittämistä ja EU:n alue- ja rakennepolitiikan toimeenpanoa ja hankkeiden rahoittamista koskevan lainsäädännön uudistamisesta?

Kommentit ja näkemykset

- Ei muita huomioita ja kommentteja.

Leppänorro-Jomppanen Paula
Lapin aluehallintovirasto - Lausunto aluehallintovirastojen yhteinen,
koordinointi Lapin aluehallintovirasto